

N:o 55.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående upphäfvande af Kungl. kungörelsen om belöningar för dem, som upptäcka efterapare eller förfalskare af bankens eller riksgäldskontorets sedlar eller de falska sedlarnes utpräglare, den 8 juli 1818; gifven Stockholms slott den 29 januari 1904.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för sin del besluta, att de i Kungl. kungörelsen om belöningar för dem, som upptäcka efterapare eller förfalskare af bankens eller riksgäldskontorets sedlar eller de falska sedlarnes utpräglare, den 8 juli 1818 meddelade bestämmelsen må upphöra att gälla.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Ernst Meyer.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29
januari 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING,
 RAMSTEDT,
 BERGER,
 MEYER,
 VON FRIESEN,
 VIRGIN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer anförde vidare:
I skrifvelse den 19 mars 1903 hafva fullmäktige i riksbanken
erinrat, att, på framställning af Rikets Ständer vid 1817—1818 årens
riksdag, genom nådig kungörelse den 8 juli 1818 förordnats, bland
annat, att eho det vara måtte, som antingen å bar gärning grepe och
till allmänt förvar aflämnade eller hos vederbörande angåfve och med
lagliga bevis öfvertygade någon att hafva efterapat riksbankens sedlar,
skulle undfå en belöning af 1,000 riksdaler banko, och att för enahanda
åtgärder med förfalskare af berörda sedlar en belöning af 500 riksdaler
banko tilldelades. När den tilltalade endast i den mån blifvit om
det angifna brottet öfvertygad, att saken lämnades åt framtiden, skulle

halfva beloppet af samma belöningar tillerkännas angifvaren. Om mot den angifne sådana bevis, som nyss vore nämnda, ej kunde anskaffas, och denne således ej kunde åt saken fällas, men emot honom vore omständigheter och liknelser om brottets begående, skulle angifvaren, då han funnes hafva använt synnerlig möda och kostnad för den angifnes upptäckande, åtnjuta en i förhållande därtill lämpad belöning från 10 till 100 riksdaler banko. Den, som upptäckte utprånglare af efterapade eller förfalskade riksbankssedlar och mot densamme företedde sådan bevisning, att han fälldes till ansvar för gärningen, skulle i belöning erhålla 50 till 100 riksdaler banko; och hafva fullmäktige vidare anfört, att, då å ena sidan den i nämnda kungörelse utfästa belöning numera ofta finge anses oskäligt hög, hvarom också erfarenheten i fråga om åtskilliga klumpigt utförda förfalskningar burit vittne, och å den andra sidan sådana förhållanden kunde inträffa, att ännu större belöning lämpligen borde utfästas för brottslingens ertappande, fullmäktige funnit ifrågasvarande bestämmelser icke längre kunna anses tillfredsställande utan böra upphävas, på det att riksbanken måtte blifva oförhindrad att vid efterapning eller förfalskning af riksbankssedel eller vid utprångling af sådan efterapad eller förfalskad sedel utfästa eller tilldela belöning till belopp, som efter pröfning i hvarje enskildt fall kunde finnas skäligt. På de sålunda anförda skälen hafva fullmäktige hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder, att ofvannämnda nådiga kungörelse den 8 juli 1818 blefve upphäfd.

Efter nådig remiss har statskontoret den 17 april 1903 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet, därvid statskontoret till en början erinrat, dels att ofvanberörda kungörelse innehölle, utom de af fullmäktige i riksbanken åberopade stadganden, jämväl den bestämmelsen, att domaren, vid meddelandet af utslag i mål rörande förfalskningar af ofvannämnd art, alltid skulle utlåta sig öfver angifvarens rätt till de stadgade belöningarnas undfäende, och beloppet af hvad honom tillades blifva, sedan beslutet vunnit laga kraft, af banken genast utbetaldt, dels ock att genom nådig förordning den 10 juni 1841 föreskrifvits, att, när någon sökte belöning för upptäckt af riksbankssedlars efterapning, förfalskning eller utprångling, frågan därom skulle i Svea hofrätt upptagas; och har statskontoret i öfrigt anfört hufvudsakligen följande.

I underdånig skrifvelse den 22 juni 1818 anförde Rikets Ständer, bland annat, hurusom de fästat sin uppmärksamhet därvid, att, till bevarande af allmän säkerhet i rikets sedelmynt, icke vore tillräckligt att i möjligaste måtto försvåra efterapning och förfalskning af de i

allmänna rörelsen gängse bankosedlar, utan tillika kraftiga åtgärder nödvändiga för att, när dylika brott icke desto mindre beginges, befordra upptäckande af såväl efteraparne eller förfalskarne som ock dem, hvilka de efterapade och förändrade sedlarne utpräglat; och som ibland de till skyndsamt upptäckt lämdande medel äfven det i märklig mån bidroge, att personer, hvilka använde tid, kostnad och möda till förskaffande af sådan säker kännedom om efterapare, förfalskare eller utpräglare, hvarigenom dessa kunde ställas till laga ansvar, vore förvissade om en skäligen vedergällning därför, ansåge Rikets Ständer beloppen af de belöningar, som för nämnda upptäckter i hvarje särskildt fall tilldelades, böra säkert bestännas och vara allmänt kunniga. Med öfvertygelse om nyttan af en allmän noga kännedom om de för upptäckternas befordran stadgade förmåner och af föreskrifternas så klara bestämmande för hvarje särskildt fall, att den domstol, hvilken det tillhörde att slutligen döma öfver brott af ofvannämnda beskaffenhet, kunde i sammanhang därmed äfven om beloppet af den belöning, angifvaren vore berättigad uppbära, samt om belöningens fördelning mellan flere och den därutinnan dem emellan uppstående tvist fatta beslut, hvarigenom undvekes de olägenheter, dels att angifvarne, såsom dittills, nödgats, sedan rannsaking öfver den brottslige blifvit fulländad och slutligt utslag i målet fallit, om belöningens undfående göra ansökning hos fullmäktige i banken, dels ock att, enär desse fullmäktige för sitt utlåtande däröfver icke funnit någon viss grund till efterföljd, angifvarne, som förment sin tillständiga rätt vara sig af fullmäktige förnekad, måste genom rättegång sin talan utföra, så hade Rikets Ständer i de tillförene i ämnet gällande nådiga kungörelserna den 20 december 1754 och den 5 juni 1792 antagit och fastställt vissa förändringar, hvadan Rikets Ständer anhölle, det dessa förändrade stadganden måtte äfven af Eders Kungl. Maj:t i nåder stadfästas och sedermera till allmän efterrättelse kungöras; och blef härefter berörda nådiga kungörelse den 8 juli 1818 utfärdad i full öfverensstämmelse med hvad Rikets Ständer sålunda beslutit.

I likhet med fullmäktige i riksbanken funne statskontoret väl, att de genom kungörelsen den 8 juli 1818 fastställda belöningsbeloppen numera kunde anses i vissa afseenden mindre lämpliga eller tidsenliga, men då statskontoret delade den af Rikets Ständer förut uttalade mening om vikten däraf, att genom allmän författning skäligen vedergällning tillförsäkrades angifvare och upptäckare af ifrågavarande allmänfarliga brott, ansåge statskontoret nyssberörda nådiga kungörelse icke böra upphävas, med mindre den ersattes med annan författning i liknande

syfte, vare sig genom denna författning beslutanderätten i fråga om belöningarna tillades fullmäktige eller framgent anförtroddes åt domstol.

Sedan fullmäktige i riksbanken lämnats tillfälle att yttra sig i anledning af det af statskontoret afgifna underdåniga utlåtandet, hafva fullmäktige i skrifvelse den 13 augusti 1903 anført, att enligt nådiga kungörelsen den 8 juli 1818 det ålegat den domstol, som handlade själfva brottmålet, att jämväl döma angående den utfästa belöningen, men att denna bestämmelse genom nådiga förordningen angående rätter domstol för frågor, som röra rikets ständers bank och riksgäldskontoret den 10 juni 1841, samt lagen med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt så ock angående forum för riksbanken den 12 maj 1897 blifvit ändrad därhän, att yrkande om utfående från riksbanken af belöning enligt 1818 års kungörelse skulle upptagas ej af den domstol, som slutligen handlagt förfalskningsmålet, utan af Stockholms rådstufvurätt. Därest, såsom äfven statskontoret ansett lämpligt, det finge ankomma på pröfning i hvarje särskildt fall att utmäta belöningen, skulle således den domstol, inför hvilken riksbanken i allmänhet hade att svara i tvistemål, i hvarje fall bestämma jämväl denna belöning. Det syntes likväl desto olämpligare att besvära domstolen med pröfning af hvarje sådant anspråk, som för pröfningen skulle erfordras ej allenast att tillse, det sökanden verkligen vore upptäckare af brottet, utan äfven att värdesätta det arbete och den möda, sökanden nedlagt. Dessutom syntes det med fog kunna ifrågasättas, huruvida belöning för upptäckande af detta slags brottslingar alltid borde utgå, under det att belöning för upptäckande af andra brottslingar i allmänhet ej ifrågakomme, då polismyndigheterna synbarligen borde hafva lika stor skyldighet att för rättsordningens upprätthållande söka till laga straff befordra efterapare eller förfalskare af riksbankssedel, som den hade att beifra andra gröfre brott.

I anledning af förevarande ärende hade fullmäktige äfven inhämtat upplysningar om motsvarande förhållanden i Frankrike, Tyskland och Danmark. Af dessa upplysningar hade framgått, att i nämnda länder icke funnes någon i lag eller förordning bestämd rätt till belöning för den, som upptäckte förfalskare eller efterapare af sedel. I Danmark och Frankrike syntes sådan belöning någon gång hafva lämnats, dock endast efter pröfning af omständigheterna i hvarje föreliggande fall och särskildt i Frankrike endast mycket undantagsvis. I Tyskland däremot syntes belöning af ifrågavarande art alldeles icke förekomma.

På grund af hvad fullmäktige nu anført, hemställde fullmäktige,

att nådiga kungörelsen den 8 juli 1818 måtte upphävas utan att ersättas af annan författning i liknande syfte.

Enär de i nådiga kungörelsen den 8 juli 1818 utfästa belöningar icke med hänsyn till nuvarande förhållanden kunna anses lämpliga och tidsenliga samt det syftemål, man med berörda kungörelse velat främja, synes mig enklast och bäst vinnas därigenom, att åt dem, som hafva sig anförtrodd riksbankens styrelse och förvaltning, öfverlåtes att i hvarje särskildt fall efter sig företeende omständigheter utfästa eller tilldela de belöningar, som må finnas lämpliga, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att för sin del besluta, att de i nådiga kungörelsen om belöningar för dem, som upptäcka efterapare eller förfalskare af bankens eller riksgäldskontorets sedlar eller de falska sedlarnes utpräglare, den 8 juli 1818 meddelade bestämmelser må upphöra att gälla.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflätas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Sven Köhler.